

SCRIPTORIUM

REVISTA MENSUAL RIPOLLESA * JUNY 1927

Ripoll
Mensual

MINISTERIO DE CULTURA

Xocolates

Amatller

SON ELS MILLORS

SCRIPTORIUM

REVISTA MENSUAL RIPOLLESA

Redacció i Administració: Plaça d'En Llopions, 20; Tipografia Ripollesa

Psicologia de la poesia lírica

II i últim

El lirisme català en el decurs dels segles

EIEM en la primera part d'aqueix estudi que el poeta Mossèn Jacint Verdaguer era el poeta líric per excel·lència, i ben segur que hom ho estranyarà tota vegada que abans que ell havíem tingut poetes lírics de bon renom.

Hem de tenir però en compte que la poesia catalana no arriba a un expandiment i desenrotllament ben seu fins al temps de Mossèn Cinto.

Per tant serà convenient que donem una ullada general a través dels anys en la història de la nostra lírica, i per això ens remuntarem fins al segle XIV on trobem el clàssic Ramon Llull, a Jaume March i a Fra Anselm Turmeda, els més sobressortints d'aqueix segle, les poesies dels quals enriqueixen ja la nostra literatura.

Uns exemples només:

De «Cant de Ramon» del gran Llull:

Santedat, vida, sanitat,
gauig, me do Déus e llibertat,
e guard-me de mal e pecat.
A Déu me són tot comanat:
mal esperit ne hom irat
no hagen en mi potestat.

I aqueixa cobla de Jaume March:

Columba pros suplique us la nantesa
de Déu que us guard d'errar e de fallir
volent nos aut en lo cel acollir
que és goig sens fi e complida riquesa.

Per ultim encara aqueixa de Fra Turmeda:

Si em lleví de bon maití
 temps era de primavera
 e vai pendre mon camí
 per una estreta sendera,
 trescant per cella carrera
 fins que eu fuí arribat
 en un gran e gentil prat,
 ja lo sol declarat era.

Vet-ací tres models que poden servir de comparança per veure el desenrotllo de la nostra poesia lírica.

Del segle XV: Jordi de Sant Jordi, Auziàs March, Jaume Roig, Pere Torella, Joan Roiç de Corella i Jaume Gaçull.

No hi ha pas dubte que la figura sobressortint d'aqueix segle és el gran Auziàs March la figura més alta potser de la lírica catalana medieval. Només un tros d'una pregària a Déu, per veure com era finíssim d'estil:

O quan serà que regaré les galtes
 d'aigua de plor ab les llàgrimes dolces?
 Contrició és la font d'on enmanen;
 aquesta és clau que el Cel tancat nos obre.
 D'atrició parteixen les amargues,
 perquè en temor, mes que en amor, se funden;
 mas tals quals són d'aquestes m'abunda,
 puis són camí e via per les altres.

En el segle XVI trobem a Valeri Fuster i Pere Serafi, i en el segle XVII trobem ja al celebrat Rector de Vallfogona (1) les poesies del qual enriqueixen qualsevol biblioteca i que mereixerien estudi apart.

A més aqueix segle fou bressol del nostre cançoner popular, fruit del qual tenim:

El comte l'Arnau, La Dama d'Aragó, Muntanyes del Canigó, La Presó de Lleida i altres.

I entrem de dret al Renaixement on veiem a l'Aribau, Josepa Massanés, Tomàs Aguiló, Camprodón, Milà i Fontanals, Rubió i Ors, Balaguer, Pons i Gallarza, Clavé, Coll i Vehí, Penya, Marian Aguiló, Rosselló, Blanch, Llorente, Calvet, Forteza, Pelai Briz, Soler, Pagès de Puig, i Maura, tots ells ben notables, amb els quals no ens aturarem per no fer massa llarga la tasca.

A la segona meitat del segle XIX, trobem per fi a Mossèn Jacint Verdaguer, seguit d'uns noms ben coneguts: a Francesc Bartrina, al Canonge Jaume Collell, les noces de platí del qual es celebren ara, a Guimerà, Joaquim M.ª Bartina, Sardà, Morera i Galícia, Matheu, Costa i Llobera, Alcover, Apeles Mestres, Rahola, Ruyra, Casas i Amigó, Boloix i Canela, Masriera i Guanyavents.

Estem doncs al ple renaixement de la literatura catalana, al capdavant de

(1) Vicents Garcia

la qual tenim a Mossèn Verdaguer pel qual hem fet aqueix breu historial.

«En el fons de la seva producció,—diu l'il·lustre crític Carles Riba—no trobarem cap principi de pensament, sinó un principi d'amor: la seva poesia no ens ofereix un món de conceptes, sinó un món d'afectes. Som més en la direcció d'un Sant Francesc que en la d'un Ramon Llull. En Verdaguer, el dogma hi és en les seves línies estructurals, en les seves línies més generals i més clares per tant; com alguna cosa ja per ella mateixa evident i segura, sobre la qual no cal insistir, que dins seu garanteix llibertat als moviments de l'amor, que si limita és pels costats, però no per dalt: és un dogma a cel obert».

El poeta Verdaguer és el poeta líric per excel·lència, ingenuament pairal, revela més l'ànima de terrassà que l'ardència professoral de sacerdot.

I canta l'amor a Déu, i a totes les coses creades, canta tot ço que és del poble, per aixó ha esdevingut popular.

«En la seva poesia patriòtica—escriu encara Carles Riba—retroben la simplicitat hiperbòlica de la seva mística. Verdaguer quan és retòric ho és sense malícia, per un resultat mecànic del treball de la seva imaginació enderiada a ponderar en bo o en dolent els objectes. Esdevé retòric no perquè pensi en el seu públic, sinó tot sol davant els seus somnis, perquè la seva fantasia el serveix massa pròdigament, massa detalladament, perquè en el fons és un rústec genial...»

Vet-ací una definició ben admirable: És un rústec genial; humil com és, té tota la grandesa en les seves mans, la seva poesia és poesia pura que irradia de tota cosa. Eixampla considerablement el nostre lèxic, popularitza les seves cançons, que porten l'esperit i el cor del poble, i el seu esforç sol aguantar ferm el prestigi de tota la literatura nostrada.

Quina glòria més gran la del místic terrerol de Folgaroles! Quin miracle fer brollar de les entranyes aspres de la terra els seus cants divinament compredors! Quina grandesa quan canta l'amor afectuós de Jesús i les seves paraules de pare!

Mirau mon cor de pare amorosíssim
en creu morint, d'espines coronat,
no n'hi claveu cap més al Cor dolcíssim
que tant vos ha estimat!

Sembla la mateixa veu de Jesús! Cada paraula seva és paraula del cel, la seva poesia és la d'un geni, i de cada ratlla es podria fer una apologia admirable!

Quan canta la bellesa de la Natura sembla un rossinyol destriant passades dalt les branques per glòria a Déu:

Cada gota de rosada
té son arc de Sant Martí,
cada ocell sa refileda,
cada palau son jardí;
té sa llum cada capella
cada bosc sa fontanella;
el dia clou sa parpella,
mes tingué son dematí.

Com canta! no es pot demanar res més, ni pot ésser inspirat només per la llum de la gràcia!

Escolteu les dolces estrofes de «La Mort de l'Escolà» i veureu com era gran la seva inspiració.

Poetes! molts en passen per davant el llibre daurat de la nostra literatura, cap però esculpirà amb el magnífic cisell de Mossèn Cinto versos tan ben timbrats com els seus.

Cap l'igualà, sols dos podien comparar-s'hi, ja que com deia Mossèn Verdaguer mateix, eren els que més seguien les seves petjades; foren en Casas i Amigó i En Jaume Boloix i Canela, els seus deixebles preferits.

El primer era una ànima d'infant i d'àngel. La mort ens l'arrebassà en plena joventut i abans de morir en la seva cartera deixava escrit aqueix pensament sublim i cristià que podria servir per damunt la seva llosa, més expressiu que cap altre:

«Malaltic la terra em crida
i aixeco la vista al cel,
sé que l'arbre de la vida,
allí dalt treu la florida
quan aquí es consum l'arrel»

I el segon, En Boloix, fou un dels poetes més inspirats; n'hi ha prou llegir la seva poesia «La Negra» que fou premiada a Ripoll l'any 1903, per convencer's que fou un líric excel·lent.

Llàstima fou que la necessitat que tenia l'obligava a produir constantment per poder fer pessetes dels seus versos. No se l'hi ha fet justícia com es mereix, tot i sent d'un relleu molt remarcable. Déu volent, promte farem un estudi detallat d'ell i la seva obra.

I tornem al lloc on érem: després de Mossèn Cinto vingué desseguida el gran Joan Maragall a donar genialment un caire de magestuosa unitat a la nostra lírica, i comença tot seguit la desfilada de poetes moderns que tenim en sa majoria encara.

En tenim molts i bons, però cap com Mossèn Cinto; el modernisme i la fantasiosa imaginació del segle XX no seran mai una bona inspiració per cantar amb la cítara que polsava aquell gran Geni.

Per ésser poeta com Verdaguer es necessita un dó d'espiritualitat i perfecció no assolible entre el llot concupiscent d'avui; no és assequible en aqueix mon—gosaria dir—una perfecció que igualés a la del Poeta.

Cap home avui sabria sense vanitat, sense orgull, servir en les obres la sinceritat seva.

Per això són a la boca del poble, per això es fan immortals! per això tot-hom canta la seva poesia, única mare de la lírica catalana.

I és que ell llegia en el Cor de Jesús com en un llibre i sols d'Ell en pot eixir —repeteixo—l'inspiració divina.

Ja ho deia Verdaguer:

Cor de Jesús, oh llibre de la vida,
breviari d'amor del Serafí,

¡oh! qui pogués d'aqueix amor sens mida
transcriure algunes pàgines aquí!

ESTEVE BUSQUETS

Lletres a una amiga

I

Cerqueu el regne de Déu i la seva justícia
i tot el demás us serà donat amb escreix
Sant Mateu VI, 24 - 33

O sabria, gentil amiga, venir a tu per altres vies, ni amb altres mots que els de la Sinceritat i Tendresa. L'amistat, aquella amistat fundada en un gran apreci, no n'admet d'altres i com sia que amicalment dec parlar-te, no cerquis en aquestes ratlles altra cosa que un vehement desig d'esperonar-te al bé, un noble afany de beneficiar-te moralment, èticament, cristianament per així correspondre d'una manera digna al vivíssim sentiment d'amistat que per tu sento, sentiment dolcíssim i suau i que ve a ésser per a mi, ja aquí en la terra, com una íntima i cèlica pregustació d'aquella altra amistat eterna i immarcessible de què deuen fruir aquells que han conquerit ja la llum eternal.

I ja que d'eternitat parlem, tingues present sempre que totes les meves paraules, totes les meves senzilles indicacions i advertències aniran dirigides a l'obtenció d'un estat de perfeccionament espiritual, que ens meni dreturament a la conquesta sublim i magnànima d'aquella eternitat resplendent i triomfanta, magnífica i única manera d'eternitzar gloriosament la nostra amistat actual.

No creguis, però que vingui a dir-te coses noves, ni extraordinàries, ni menys trascendentals. Escaientment s'ha dit, que per la gran creuada de l'Amor, és necessari, ultra d'un cor amant, braços per treure noses. Els camins per arribar a Déu, els camins que porten a la plena possessió de l'Amor-Déu en són plens, i jo no vinc a fer altra cosa que donar-te la ma, a semblança del que fan els vianants en els camins encinglerats i relliscosos, per ajudar-te; no vinc a altra cosa que oferir-te amb esplèndida i cristiana generositat i tendresa la meva amistat i els meus braços per ajudar-te a treure noses.

*
* *

D'una qüestió delicadíssima vinc avui a parlar-te; d'un problema que a molts afecta i a moltíssims més preocupa i que malgrat tot i estar ben definit pel mateix Déu, els uns per ignorància i els més en nom d'un refinat egoisme el resolen ben lamentablement i en sentit obertament contrari a les lleis naturals i divines. I que ningú pretingui enganyar-se inutilment considerant-se alleugerit de pecat pel fet d'ésser moltíssims els delinqüents. Hi ha manaments secrets que no se'n vol, o no se'n voldria sentir el més insignificant escrúpol i no obstant cal tenir en compte que el qui no vulgui conformar-se

amb aquesta llei irrevocable de Déu, s'oposa al voler de Déu, es declara voluntariament enemic de Déu i evidencia d'una manera llastimosa que no ha examinat seriosament l'estreta obligació que hi ha del seu exacte compliment.

Tema, per naturalesa, delicadíssim. Caldrà mesurar les paraules i alambicar els conceptes precedint-los d'una discreta contenció. Tal vegada recorrent al simbolisme.

Es cert; el matrimoni no sempre treu novelles brancades. Devegades és Déu qui això permet. Devegades, però, és la malícia humana, la covardia humana, l'egoisme humà, qui es nega, qui s'oposa a l'esponsorosa florida, al dolç fruitar, qui estima l'encís de l'arbre per a després negar-li els fruits naturals d'aquest encís.

¡Ai del profà que així s'atreveixi a posar límits a Déu i a la seva Providència! ¡Ai d'aquell que es consideri amb el dret de disposar lliurement de l'amor! ¡Ai de l'agosarat encara que intenti posar la ma damunt de l'arbre per arrencar-ne els seus brotons tot just iniciats! La justícia de Déu és inexorable. No hi valen excuses, ni pretextos, ni lamentacions de cap mena per humanes i raonables que semblin. No és la raó humana que ens ha de jutjar ni és tampoc la raó humana que ha de dictar normes a la voluntat divina.

Una intensificació de la nostra fe en la Providència pot calmar les inquietuds en certs moments de defallença.

La por de mantenir-los; la por dels mals de caps La dèria de sempre; la concepció pagana de la vida: fugir dels mals de caps, foragitar del nostre entorn tot el que representi sacrifici i abnegació, viure comodament, convertir el món en quelcom de paradisiac a base de tot, enc que sigui a costa de renunciar a la gran pietat divina: el do de la filiació. La humanitat, delirant sempre i oblidant que la vida és un exercici de contrarietats i la dels fills és la més dolça qui no en vulgui d'aquestes se n'hi esperen d'altres tanmateix ben amargantes. Pensem —llegia suara— de quines circumstàncies tan fràgils penja tota la nostra vida i béns i veurem que no solament el pa futur, sinó el pa que masteguem, força més preciós, ens plou cada dia per miracle.

La por de mantenir-los. La fe allunyada del cor de l'home. El dubte d'aquell que ho fia tot al seu esforç personal, no estimant en res aquelles esperançadores paraules evangèliques i que m'han servit de tema «*Cerqueu el regne de Déu i la seva justícia i el demés us serà donat amb escreix*».

La por de mantenir-los. No s'ha dit que en venir un infant al món porta un pa sota l'aixella? Sinó porta un pa, porta alguna cosa de més preciós encara: una ànima immortal que és la predilecció de Déu, feta a imatge i semblança del mateix Déu i que en mig de la joia per la seva naixença, els seus primers plors venen a ésser com un cant angèlic que va repetint als homes de fe i als de poca fe. «No us engunieu per la vostra vida que menjareu; ni pel vostre cos com us vestireu». No val més l'ànima que el menjar i el cos que el vestir? Mireu el ocells del cel; ells no sembren pas, ni seguen ni arpleguen en els graners i el vostre Pare celestial els apeixa. No sou vosaltres molt més que ells? I qui de vosaltres per més que faci és capaç d'allargar una colzada la seva estatura? I del vestir qui us en fa passar ànsia? Contempleu els lliris del camp com creixen: no treballen pas ni filen. I jo us dic que Salomó en tota sa glòria no anava vestit com un d'ells. No passeu ànsia doncs dient que menjarem ni que beurem, ni com ens vestirem. Prou ho sap el

vostre Pare que necessiteu totes aquestes coses. «Cerqueu el regne de Déu i la seva justícia i tot el demés us serà donat amb escreix».

Aquest esperit evangèlic informi, amiga meva, els actes tots de la teva vida. En les lluites i patiments espirituals reconforta la teva ànima en aquesta deu inestroncable de fe en la Providència Divina. No aferris massa el teu cor a les coses fugisseres. Pensa seriosament que fas el camí de l'eternitat i camine'l valerosament i serena. Bo i tenint els peus a terra, aixeca sovint els teus ulls al cel per intensificar i universalitzar, per mitjà de la caritat, més i més el teu amor a tot l'humà llinatge. D'aquesta manera, la teva vida serà feconda i profitosa i experimentaràs la joia immensa de sentir a Déu ben aprop teu i participar de llurs dolceses i benediccions que és la joia, que és el contentament que millor pot desitjar-te una cristiana i desinteressada amiatat.

FRANCESC PALAU

Cançó de juny

Al notable folklorista
En Salvador Vilarrasa

Segadors de matinada,
amb la falç per companyó.
vora l'espiga daurada
van cantant gaia cançó;
i a compàs,
fa la falç que empeny el braç:
zas... zis... zas...

Les espigues ben farcides,
com ruixada van caient
a les fermes embranzides
del delit i enardiment;
i a compàs,
fa la falç que empeny el braç:
zas... zis... zas...

L'aigua és fresca i regalada;
au companys, qui en beurà més;
si és ben llarga la jornada,
el voler, encar ho és més;
i a compàs,
fa la falç que empeny el braç:
zas... zis... zas...

Tots plegats fem bona feina,
— diu el segador majô —
no deixeu rovellar l'eina,
ni la deixeu a recó;
i a compàs,
fa la falç que empeny el braç:
zas... zis... zas...

La mal'herba que se'ns posa
en mig del blat que seguem,
caigui a ran, no ens fassi nosa,
que ben tost ja l'occirem;
i a compàs,
fa la falç que empeny el braç:
zas... zis... zas...

Si Déu vol fins l'altra anyada;
més delit hi haurà al nou juny,
que va creixent la mainada;
— i la falç treuen del puny —
i a compàs,
fimbra la falç lluny del braç:
zas... zis... zas...

RAIMONDA JOFRÉ DE CASALS

Secció folklòrica

La vida a pagès

SETEMBRE

Desferrar les eugues Havent-se acabat la tongada del batre, pasturant una tarda les eugues prop de la casa amb les vaques, com encara anaven ferrades de quan batien, l'amo diu als mossos les facin venir per desferrar-les i tenint les eines a propòsit no els costa molt, doncs amb motiu d'estar *afresades* del batre, totes estan quietes i no necessiten al ferrer.

Collir fesols. A primers de mes es comencen a collir els fesols i fent-ne *manats* o *monjoies* els deixen al camp perquè s'assequin o bé els porten a l'era, o en algun cobert airejat.

Escapçar el blatdemoro. Veient l'amo que un tros de blatdemoro ve més endarrerit que l'altre, perquè s'avens'hi, mana que escapcin el fuet o sia d'arràn d'espiga en amunt i d'eixes escapçadures, dites *caps* (del blatdemoro) fent-ne manats els lliguen amb didortes o altra herba, que com aquesta serveixi de lligam, i el deixen al tros, en pilotets, perquè s'assequi.

Preparatiu per la festa major. Ja tothom sap que els fadrins balladors han llogat el music per fer les ballades i els joves, si de casualitat o bé anant a missa o al molí, troben noies, els hi demanen si voldran ballar i encara que diguin que sí, per més assegurar-ho afegeixen ¿m'ho promets? i elles en cas que el jove els hi agradi, responen; sí, ja te'n pots refiar.

Pocs dies abans de la festa major, les dones fan bugada i netegen les taules amb saldó o bé terra d'escudelles i aigua, fregant-les amb un manat de boixos verds fins que són ben rosses. També netegen olles, cassoles i el parament de cuina d'aram, deixant-lo ben lluent.

Amb temps han repassat la roba dels homes perquè no els hi manqui res i també tenen elles llurs vestits a punt, principalment les noies, doncs és del cas de presentar-se ben arreglades.

Els homes, per sa part, han escurat les corts i endressat les eines i un parell de dies abans envien recado al pastor, que és a muntanya, perquè vingui la vigília de la festa per matar la *xèra* o sia una xaia grossa i grassa.

També s'han cuidat de convidar als parents i amics que volen siguin a la festa, doncs si no els convidessin per endavant, no hi compareixerien.

La vigília de la festa és dia de tràfec; les dones pasten i en aquest dia posen matafaluga al pa i fan moltes coques ensucrades.

També arreglen els llits de totes les cambres amb bones robes i els llençols nets de bugada.

Per lla a les vuit del matí arriba el pastor; prou donen senyal els gossos que surten lladrant, però tot seguit canvien els lladrucs d'alerta per altres festius i l'envolten a salts i gambirols i ell esclafint els dits els amanyaga.

Coneixent-ho la mainada i el rabadà que a l'istiu fa de cabrer i xaier, surten a rebre'l i augmentant-se la gatzara, els de la casa diuen: deu arribar el pastor que la mainada i els gossos facin aquesta *xera*. (fressa, gatzara i crits d'alegria)

Al poc rato puja el pastor l'escala dient: au Maria, responent a dintre: sens pecat fou concebuda i tothom li fa bona arribada (menys el vaquer que li té una mica d'envejota) i ell dóna el Déu vos guart a tothom trempat i alegre.

Les dones li presenten un plat de trumfes rosses com una truitada i una galan rosta i mentre esmorza i reposa assegut al banc de la taula, prop la cuina, explica a l'amo que les ovelles baixaran bones de muntanya i que el dia disset és el que han senyalat per anar a triar al Pujol.

Havent esmorzat, ell mateix passa ànsia per anar a matar la xera que ja la tenen a l'era on hi han dut *l'escorxador*.

El pastor sap fer eixa feina com qualsevolga carnisser i quan la té arreglada la puja dalt i la penja en lloc que ni gats ni gossos hi puguin arribar.

Les dones fregeixen la sang i la freixura per l'endemà fer el freginat,

A la tarda hi compareix la *coquesa* o sia una dona que sap de cuinar i fer bons platillos, que sol anar a les cases d'amos i masovers grossos, en dies de festes senyalades, siguent aquesta l'encarregada de la cuina, perquè les dones de la casa no tinguin cap enrenou. Per lluir-se i donar-se to, sempre fa, a més de lo de costum, algun requisit nou que li hauran explicat o s'haurà inventat.

A més de l'ovella o la xera, maten alguns pollastres, ànecs o algun conill i ho deixen arreglat i net a punt de coure per l'endemà,

Cap al tard arriben els convidats de lluny, parents i amics, ben mudats i a cavall de llurs eugues o mules,

Al davant de la casa o a l'entrada baixen de cavall; l'amo els surt a rebre, es canvien el Déu vos guart, pugen a la casa i el mosso es cuida d'arreglar l'animal,

La diada de la festa major, dia vuit de Setembre. La gent que han de fer la feina es lleven de bon matí; els homes que no s'han afeitat el jorn abans ho fan en llevar-se davant un mirallot, doncs a pagès gairebé tothom sap d'afaitar-se.

Els homes i dones que tenen de fer la feina van a missa matinal i en tornant les dones s'afanyen a fer l'esmorzar i preparar el dinar.

Per esmorzar acostumen a donar sopes, freginat o una costella i si hi ha algun convidat distingit, li desfan la xocolata i a més li presenten llet amb mel.

Els caps de casa i els que no han anat a missa mafinal, junt amb el pastor i convidats, van a missa major a la parròquia, xano, xano i conversant.

En tal diada la missa major la diuen un xic més tard que les altres festes perquè hi ha ofici amb tern, assistint-hi els rectors veïns i per això aquests, en llurs parròquies, avancen l'hora de la missa major.

A l'ofici els pavordes surten a treure atxa i si s'escau en diumenge, com en els demés que no és festa major, també passa l'escolà o el campaner amb el paner del pa beneit i en pendre la gent el pa, els hi donen a besar la pau. El trosset de pa se'l mengen fora l'església i ningú el llença ni el dóna a cap gos, doncs sent beneït quasi ho tindrien per un pecat.

En sortir de l'ofici, les dues pavordesses donen rams a tothom perquè facin caritat a la bacina de la Mare de Déu, que en aquest dia treuen la de plata.

Davant l'església s'escometen els coneguts i amb els forasters que han vingut a festa es canvien les senzilles i franques salutacions de rúbrica i aviat en alegre conversa se'n van a llurs cases, fent colles de veïnats pels distints camins i corriols triant-se el jovent, fadrins i noies, compromentent-se per algun ball, mentre la gent de seny comenten la collita d'enguany, si el bestiar ha anat bé i si hi ha expectatives de tenir bon preu, puix acostant-se fires és convenient enterar-se'n per saber que n'hauran de demanar.

Arribant a casa ja és prop mig dia i aviat és hora de dinar. En aquest dia, a les cases que hi viuen els amos, no sols ells i els convidats, sinó també el mossos, pastor i rabadà, mengem a la taula de la sala, que havent-hi tanta gent convé que sia llarga com ho són totes les que hi ha a les sales de pagès.

Poc més tard de migdia paren taula posant les estovalles blanques de *trallis* o be les *d'ull de perdiu* o *flor de ginesta*, plats de pisa, culleres i forquilles de llautó i porrons plens de vi.

Quan les dones tenen la cosa a punt porten les soperes d'escudella damunt la taula i diuen als homes que ja es pot anar a dinar. La major part són a l'eixida a fer-la petar i altres, els més *galameres*, ja vigilen per allà aprop esperant la gorjeria dels bons bocins. Uns i altres van compareixent a la sala i es col·loquen en el lloc que els hi diuen fent-se unes miques de compliments, però ningú pren el de cap de taula, on s'hi posa l'amo, al costat d'aquest els més prop parents, a continuació els demés parents i amics i després els llogats sense mirar ordre; no obstant el pastor se sol posar al cap d'avall de la taula de manera que si a l'un cap hi ha l'amo amb la barretina musca, a l'altre el pastor amb la barretina vermella. El noi que antany feia de rabadà ha procurat posar-se al costat del pastor.

El dinar comença amb escudella de macarrons molt grassa i ensafranada, després ve la carn d'olla amb la seva pilota, cansalada virada, garro, llonganissa, carn de llana i una gallina o un ànec, portant la carn en una grossa plata i en altra cols i patates posant també allavors llesques de pa damunt les blanques estovalles.

La primera passada és de carn amb suc, segueix el freginat que, esperant millors platillos, és amb lo que toquen més poc, altre platillo de peres amb suc i una picada d'ametlles i sucre i per fi altra plata o dugues amb pollastres rostits i espatlles de carn de llana també rostida.

Per tallar el pollastre i el parpís ho encarreguen al qui conceptuen més pràctic que si no n'és de l'art es resisteix, però un o altre s'hi arrisca i si ho fa bé li alaben la traça. En ésser tallat tothom pren lo que li fa menester, fent passar les plates de tall, de cap a cap de la taula.

En començar el dinar no se sol enraonar gaire, però a mida que s'atipen la cosa s'anima i a l'acabament hi ha una xerradiça que s'ho val. Uns parlen de la collita, altres dels temporals d'aquell istiu, el pastor i el rabadà parlen de les ovelles i altres expliquen llur parentiu.

Com a casa que és de les principals de la parròquia les dues pavordesses del Roser hi porten la Mare de Déu, presentant-se amb la caputxa posada. Quan arriben, per raó d'haver anat a altres cases, ja són més enllà de mig dinar. Donen el Déu vos guard i bon profit i dient, la Mare de Déu us ve

a veure, una col·loca la bacina al cap de taula, anant seguin fins a l'altre cap i tothom hi tira algun diner. L'altra pavordessa dóna rams de marduix i au-fàbrega a tots, d'un a un, portant-ne ademés d'altres de flors artificials, dits rams de monja, que si algú es vol lluir comprant-ne, en porten de diferents preus i si no és determinen, les pavordesses pregunten de comprar-ne als qui els hi sembla tenen quartos que, a vergonya perdre, els ne fan quedar per ells o si és un jove per alguna noia de qui li parlen.

Quan tothom ha fet caritat, retiren la bacina de la Mare de Déu, però abans de marxar les conviden de pendre quelcom, que ho solen acceptar i el pastor els hi fa lloc al cap d'avall de la taula, prenent, si tenen gana, algún tall de pollastre, parpís etc, i se'n van a altra casa acomiadant-se dient: La Mare de Déu us paguí la caritat, us dó bon jorn de festa i que sia per molts anys.

Per postres surt la coca ensucrada, vellanes i ametlles torrades, vi ranci i aiguardent o ratafia.

Havent dinat alguns van a rosari i després cap a la plaça que sol ésser una era o un planell d'aprop l'hostal. A les Llosses, per exemple, és en un planellet més avall de l'hostal de la Ferreria on hi ha alguns roures, però com no basten per resguardar del sol planten al voltant alguns pins per fer resombra i pel music o musics guarneixen una barraca amb rames.

Els balls, a pagès, també es van contagiant dels que s'usen en viles i pobles, però en aquell temps, quan el Sr. Rector solia presenciar-los, no deixaven pas de divertir-se, sortint les noies i joves amb llurs millors joies i prendes de vestir i donava bo de veure com puntejaven el ball cerdà, el ballet de Déu, el rutllet, ball pla i el contrapàs.

Les més de les vegades ballen al so d'un violí i algun any, quan el jovent es vol lluir, lloguen, a més del violí, un clarinet i un fiscorn o algun acordió.

Al vespre per sopar donen sopes, escarola, fesols tendres, costelles i ous per beure, i per postres, carquinyolis, rosquilles, vellanes i ametlles torrades, coca, vi ranci i aiguardent.

Havent sopat també hi ha ballades, però excepte dels que són balladors, la demés gent, així com a la tarda molts s'ho van a mirar, al vespre la major part es queden a casa i els homes juguen a cartes i fan *l'ase*.

Els vells i canalla van o dormir a l'hora dels demés dies o poc més tard.

Quan el jovent i aficionats tornen del ball, les dones i noies van a dormir, però si no hi ha prous llits per a tothom, els homes menys dormilegues s'enganxen tota la nit a fer *l'ase* o altre joc de cartes i si els arrisca la son, fan alguna bacaina vora el foc, al banc escon o se'n van a jaure a la païssa.

L'endemà, també es fa festa; hi ha missa matinal i més tard ofici pels difunts de la parròquia. A missa matinal, poca gent hi va, però a l'ofici, deixant apart els que han fet el tronera tota la nit, n'hi assisteixen de quasi totes les cases i amb ells alguns convidats.

L'esmorzar i el dinar és, si fa o no fa, com el dia abans i a la tarda tornen fer cap vers la plaça i l'hostal, fins a l'hora de sopar.

Al vespre s'arma de nou el ball fins altra hora de la nit i en havent plegat, que ja és prop les dugues de matinada, els balladors se'n tornen a llurs cases i els encarregats de llogar el music o musics els paguen lo que han contractat.

El tercer dia de la festa els convidats van desfilant i si se'n queda algun, en

l'àpat que porten el *cap i peus* és la senyal que han acabat la *tèca* bona o *el tall* i és una manera indirecta per donar-los a entendre que han de *tocar el dos*.

En marxar els convidats, si en llurs cases encara no han fet la festa, els pregunen de que hi vagin i en acomiadar-se diuen: a Déu siau i si no ens veiem abans, d'aquí aquell dia si Déu plau.

SALVADOR VILARRASA

(Continuarà)

Crònica

Homenatge Collell. Suma anterior: 26 pessetes. Pere Vila Busoms, 2 pts. — Lluís Vaquer, 1 pts. — Josep Girardot, 1 pts. — Rvnt. Josep Ràgner, 1 pts. — Agustí Casanova, 1 pts. — Eudald Casanova, 1 pts. — X, 1 pts. — Rvnt. Damià Torrents, 1 pts. — Francesc Palau, 1 pts. — Angel Canelles, 1 pts. Suma total: 37 pessetes, que hem entregat a la comissió organitzadora.

Tal com estava anunciat es celebrà l'homenatge el dia 22 del passat maig amb gran concurs de periodistes, representants d'associacions i admiradors del Dr. Collell. Nostre redactor N'Esteve Busquets firmà l'àlbum a nom de SCRIPTORIUM.

— El dia 20 del prop-passat maig nostra distingida col·laboradora la senyoreta Concepció Casanova donà una lectura de poesies a l'Ateneu de Girona.

La concurrència que omplia la sala d'actes de l'Ateneu escoltà amb recolliment la novella escriptora, a la qual va retre, en acabar, una veritable ovació, obligant-la a rellegir algunes composicions.

— El dia 28 del mes passat fou inaugurada oficialment la Sucursal en aquesta vila de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi, assistint a dit acte a més de diversos membres de la Direcció, les Autoritats Civil i Eclesiàstica i nombroses representacions.

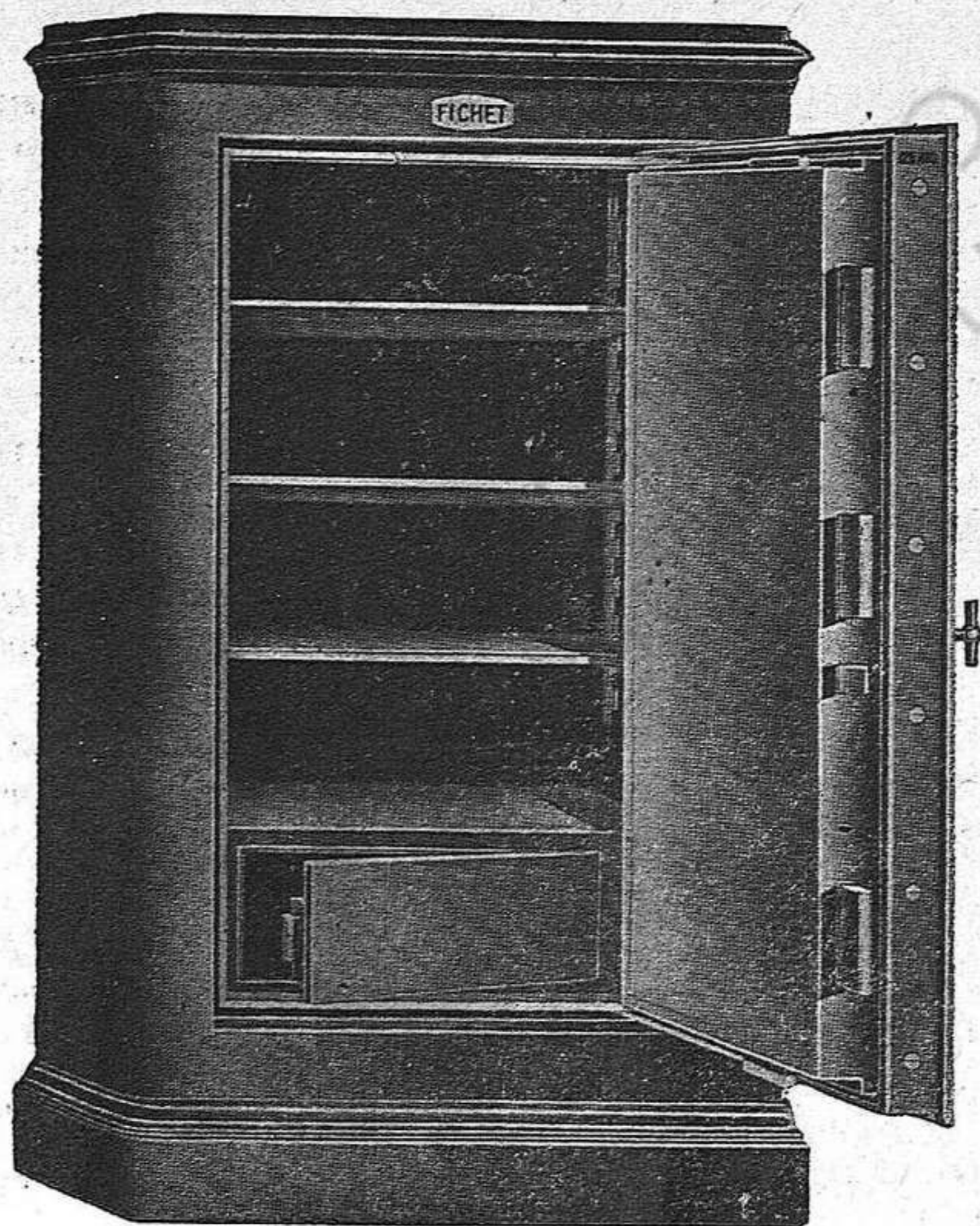
El Sr. Director En Francesc Morañas explicà les diverses tasques benèfiques que ve portant a terme aquesta institució, convidant en sentides i cristianíssimes frases, a que tothom hi aportí el seu ajut, ja que a l'ensem de crear-se un capital nascut de l'Estalvi es contribueix al sosteniment de les institucions benèfiques filles de la Caixa de Pensions.

Seguidament, després d'un bell parlament del Sr. Alcalde, el Rvnt. Sr. Arxiprest beneí l'estatge.

La concurrència fou obsequiada amb un excel·lent lunc que tancà aqueix remarcable acte.

Errades. En el número anterior ens varen escapar dugues errades que cal notar. En el tercer vers de la primera plana on diu *roses* ha de dir *noses*; i en la plana 11, ratlla 25, on diu sis d'*octubre* ha de dir sis de novembre.

Contra Fuego y Robo
Arcas FICHET

PRECIOS

desde

285 Ptas.

EXPOSICION Y VENTA

Ferretería Casanova-Ripoll

Plaza Libertad, 2 y 3

Teléfono n.º 314

Todos los Bancos en España tienen Arcas FICHET

BANCA - BORSA - CANVI

La casa

Vídua de M. Sargatal

Ofereix al públic totes quantes facilitats li sien útils per a la realització de tota classe d'operacions bancàries

COMPTES CORRENTS A LA VISTA en diferents monedes, amb abonament d'interessos.

COMPTES DE CREDIT A LA VISTA I A TERMINIS amb abonament d'interessos en relació amb el termini de la imposició.

COMPTES CORRENTS EN VALORS lliures de comissió. Als titulars d'aquests comptes se'ls concediran crèdits en compte corrent mitjançant consulta.

DESCOMPTE I COBRANÇA D'EFECTES sobre les places del país i estrangeres. Cobrança negociació i comandes de bitllets de la Loteria.

GIRS I CARTES DE CREDIT s'emeten sobre les principals places del país i de l'estranger, i s'efectuen transferències sobre d'elles. S'emeten xecs or per a pagament de drets de duana. S'expedeixen cartes de crèdit amb combinació amb els principals establiments bancaris de tots els països.

PAGAMENTS A LA HISENDA. Ingressos per compte dels ajuntaments, cànon de mines, redempcions militars, etc. etc., en totes les delegacions, i tributs per tots conceptes a les diputacions.

COMPRA I VENDA DE VALORS I DE DIVISES de contractació corrent en els principals mercats, al comptat i a terminis.

ORDRES DE BORSA s'admeten per a les borses del país i de l'estranger.

DIPOSIT DE VALORS. Als titulars d'aquests comptes els seran satisfets els cupons lliure de despeses.

CUPONS I AMORTITZACIONS. Descompte de tota mena de cupons. Cobrança i descompte de títols amortitzats. Revisió cautelosa de les amortitzacions, mitjançant els cupons intervinguts, per tal de donar-ne avís als interessats. Es negocia el canvi de títols, conversions i agregació de fulles de cupons.

CANVI DE MONEDES I BITLLETS de cotització en borsa.

Direcció Telegràfica i Telefònica: SARGATAL

Carrer de Sant Pere, 15 **RIPOLL** Telèfons: N.^{ros} 326 i 366